

PM om Ecoloops rapport "Uppföljning och utvärdering av gemensamma miljökrav för entreprenader"

Bakgrund – inledning

De gemensamma miljökraven för entreprenader är framtagna i samverkan mellan Trafikverket, Stockholms stad, Göteborgs stad och Malmö stad. I detta samarbete har de ingående parterna låtit genomföra en uppföljning och utvärdering¹ av de gemensamma kraven klimat- och miljönytta i entreprenader². Uppdraget genomfördes av Ecoloop, ett konsultföretag som arbetar med forskning, utveckling och strategisk rådgivning. Resultat kommer att utgöra ett bland flera underlag för nästa översyn och uppdatering av de gemensamma miljökraven för entreprenader.

Utvärderingen omfattade en kvalitativ del och en kvantitativ del. I studien ingick över 20 olika entreprenadprojekt från de olika beställarorganisationerna. I den kvalitativa delen, som bestod av enkät och intervjuer, ingick samtliga projekt medan i den kvantitativa delen, som utgjordes av beräkningar av kraven miljö- och klimatnytta, ingick ett 10-tal projekt. Beräkningar och bedömningar av kraven miljö- och klimatnytta begränsades till reglerade emissioner (CO, NOx, HC och partiklar) och CO₂-utsläpp (i form av CO₂e) från olika entreprenadtypers användning av fordon, arbetsmaskiner, drivmedel och material. Resultatet kommer att utgöra ett bland flera, underlag för en uppdatering av kraven.

Övergripande resultat och slutsatser

Följande resultat och slutsatser har sammanställts från utvärderingen:

- Samtliga projekt arbetade efter en miljöplan och hade ett systematiskt miljöarbete.
- Projekten i studien visade på en 19 % lägre klimatpåverkan än utgångsläget dvs än om de inte hade ställts (baserat på drivmedels- och materialanvändning), vilket också innebär att kraven bidrar till samma procentuella reduktion utöver reduktionsplikten.
- Samtliga projekt uppfyllde kravet gällande användande av förnybara energikällor genom att använda hållbara rena biodrivmedel, främst HVO100 men FAME förekom också.
- Kraven bidrog däremot inte till en ökad elektrifiering i dessa projekt.
- Uppgifterna om fordon och arbetsmaskiner samlades in löpande och förtecknades i projekten. Uppföljning skedde i samband med miljöronder.
- Samtliga projekt uppfyllde Euroklasskrav och Stegkrav på fordon och arbetsmaskiner. Rapporten tar också upp att kraven på fordon och arbetsmaskiner har inneburit stora förbättringar för de reglerade emissionerna från entreprenadprojekt i stadsnära miljöer. Den stegvisa skärpningen av Euroklass- och Stegkrav, som de gemensamma miljökraven, inneburit har gett en succesiv och stadig utfasning av de äldsta maskinerna och fordonen med sämre miljöprestanda.
- Samtliga projekt kunde uppvisa förteckningar över kemiska produkter och material och varor.
- Miljövarudeklarationer samlades in för relevanta material och varor (med klimatkrav).

¹ TRV 2021/105650 Uppföljning och utvärdering av gemensamma miljökrav för entreprenader, Ecoloop, 2022-09-01.

² TDOK 2012:93 Generella miljökrav vid entreprenadupphandlingar/ Gemensamma miljökrav för entreprenader 2018.

Göteborgs
Stad

Stockholms
stad

TRAFIKVERKET

En del av de intervjuade framförde att:

- De gemensamma miljökraven upplevdes som högt ställda men genomförbara.
- Några av de intervjuade ansåg att de skulle anpassas efter projektens storlek.
- Några av de intervjuade ville t.ex. avgränsa bort transporter från kravet om förnybart.
- Kraven har även spridits till och anammats av andra beställare. Den omvärlds- och framtidsspaning som uppdraget också omfattade indikerade samma sak.
- Det efterfrågades en bättre kontroll av miljökravens efterlevnad dvs uppföljning och kontroll av beställaren, liksom bättre verktyg för redovisning.
- Masshanteringen eller en cirkulär hantering av massor prioriteras inte i upphandlingar.

Sammanfattningsvis

Resultaten från uppföljningen och utvärderingen ger en indikation på att kravens klimat- och miljönytta fungerar samt att kraven följs och tillämpas. Rapporten visar:

- Att alla delkrav efterlevs i stor utsträckning.
- Att delkraven bidrar till en klar reduktion av utsläppen dvs
 - lokala emissioner (CO, NO_x, HC och partiklar)
 - koldioxidutsläpp (CO₂).
- Att kraven är funktionella och ger effekt i en önskvärd eller god omfattning, men att de kan utvecklas, kommuniceras och följas upp mer systematiskt och i dialog med entreprenören.
- Att det behövs kunskapshöjande insatser och information gällande vissa krav som t.ex. ålderskravet på arbetsmaskiner och kravet på miljöanpassad hydraulolja, då det upplevdes att nyttan inte alltid uppnås med tanke på de kostnader som uppstår i samband med eventuella byten av maskiner eller till godkänd miljöolja.
- Att kraven inte behöver förändras i stort, men mindre skärpningar och förtydliganden behövs. Det är framför allt klimatkraven på drivmedel och fordon, som bör utvecklas.
- Att masshantering är en viktig fråga och att det finns önskemål om krav på en cirkulär masshantering eller återanvändning, och det anmodades om att utvärdera detta. Miljökraven har historiskt inte omfattat masshantering eftersom hänsyn behöver tas både till projekt-/platspecifika förutsättningar (som tex föroreningsgrad på platsen) och/eller till lokala föreskrifter. Krav på massor ställs också genom andra upphandlingsdokument (som tex masshanteringsplaner). Detta tillsammans gör det svårt att kravställa masshanteringen inom de gemensamma och generella miljökraven.

//2022-10-07

Göteborgs
Stad

Stockholms
stad

TRAFIKVERKET